

ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Μοναδικός σειριακός αριθμός: s44ibDXMsRja-CZ0-mTDIlg

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΤΡΙΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ

Προσφυγή υπ'αριθ. 64963/14

Ιωάννης ΜΙΓΓΟΣ κατά Ελλάδος

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Τρίτο Τμήμα), που συνεδριάζει την 9^η Μαΐου 2023 ως επιτροπή αποτελούμενη από τους:

Yonko Grozev, *Πρόεδρος*,

Ιωάννης Κτιστάκης,

Andreas Zünd, *Δικαστές*

και την Olga Chernishova, *Αναπληρώτρια Γραμματέα τμήματος*

Λαμβάνοντας υπόψη την προσφυγή υπ'αριθ. 64963/14 κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας και της οποίας υπήκοος αυτού του Κράτους, ο κ. Ιωάννης Μίγγος («ο προσφεύγων»), γεννηθείς το 1952 και κάτοικος Καβάλας, εκπροσωπούμενος από τους κ. Β. Χιρδάρη και Μ.Α. Κανδαράκη, δικηγόρους Αθηνών, προσέφυγε στο Δικαστήριο την 24^η Σεπτεμβρίου 2014 βάσει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»),

την απόφαση να τεθεί η αίτηση υπόψη της ελληνικής κυβέρνησης («η Κυβέρνηση»), που εκπροσωπείται από την εκπρόσωπο της, κα Ο. Πατσοπούλου, εισηγήτρια στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους,

τις παρατηρήσεις των μερών,

Μετά από συζήτηση λαμβάνει την εξής απόφαση:

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

1. Η προσφυγή αφορά τη θέσπιση δικαιώματος διέλευσης αγωγού φυσικού αερίου στο οικόπεδο του αιτούντος.

ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Μοναδικός σειριακός αριθμός: s44ibDXMsRja-CZ0-mTDIlg

2. Το 1997 ο Υπουργός Ανάπτυξης καθιέρωσε δικαίωμα δουλείας αγωγού φυσικού αερίου προς όφελος της Δημόσιας Επιχείρησης Αερίου (ΔΕΠΑ) σε έκταση 435.936 m² στο διαμέρισμα της Καβάλας, συμπεριλαμβανομένου τμήματος της γης του προσφεύγοντος εμβαδού 4.935 τ.μ. Η δουλεία συνίστατο στην υποχρέωση του ενδιαφερόμενου να επιτρέψει την εγκατάσταση του αγωγού φυσικού αερίου στο οικόπεδό του καθώς και την είσοδο και έξοδο του προσωπικού της ΔΕΠΑ για την επισκευή και συντήρηση της τελευταίας. Επιπλέον, σε μια περιοχή πλάτους τεσσάρων μέτρων εκατέρωθεν του άξονα του αγωγού φυσικού αερίου, μεταξύ άλλων, απαγορεύτηκε η κατασκευή κάθε είδους υπόγειας εγκατάστασης, η τοποθέτηση σωλήνων σε βάθος μεγαλύτερο από 0,50 μέτρα, η φύτευση δένδρων των οποίων οι ρίζες φτάνουν σε βάθος μεγαλύτερο από 0,60 μέτρα και η με οποιοδήποτε άλλο τρόπο αλλοίωση της μορφολογίας της επιφάνειας του εδάφους.

3. Η δουλεία συστάθηκε σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 1929/1991, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 19 του ν. 2081/1992 και το άρθρο 14 § 6 του Ν. 2289/1995. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, εκτός από τις προαναφερθείσες απαγορεύσεις (παράγραφος 2), στο οικείο οικόπεδο, απαγορεύεται οποιαδήποτε κατασκευή εντός ζώνης πλάτους είκοσι μέτρων εκατέρωθεν του άξονα του αγωγού αερίου. Ο Νομάρχης ορίζει εφάπαξ αποζημίωση που αντιστοιχεί στο 25% της αξίας της ζώνης πλάτους τεσσάρων μέτρων εκατέρωθεν του άξονα του αγωγού αερίου, καθώς και, κατά περίπτωση, πρόσθετη αποζημίωση για τη ζημιά που υπέστη εάν η χρήση της γης επηρεάζεται από τη διέλευση του αγωγού φυσικού αερίου. Σε περίπτωση διαφωνίας με την απόφαση του νομάρχη, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να προσφύγουν στα τακτικά δικαστήρια.

4. Το 1998 ο Νομάρχης Καβάλας καθόρισε την αξία της γης του προσφεύγοντος σε 5,87 ευρώ/m² και διέταξε να του καταβληθεί εφάπαξ αποζημίωση που αντιστοιχεί στο 25% της αξίας της ζώνης πλάτους τεσσάρων μέτρων εκατέρωθεν του άξονα του αγωγού φυσικού αερίου, που καλύπτει έκταση γης 1.616τ.μ.

5. Δυσανεστημένος με την απόφαση αυτή, ο προσφεύγων άσκησε αγωγή ενώπιον του Πρωτοδικείου Καβάλας. Θεωρώντας ότι η δουλεία διέλευσης συνιστούσε απαλλοτρίωση, ζήτησε: (α) η αποζημίωση για το απαλλοτριωθέν τμήμα της γης του

ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Μοναδικός σειριακός αριθμός: s44ibDXMsRja-CZ0-mTDIlg

(1.616 τ.μ) να υπολογιστεί με βάση την πραγματική αξία της εν λόγω γης, η οποία κατά την ημερομηνία της παραπομπής στο δικαστήριο ανερχόταν, σύμφωνα με τον ίδιο, σε 23,48 ευρώ/τ.μ. και σε 35,22 ευρώ/τ.μ σε αυτήν της ακροαματικής διαδικασίας, β) ή να ορίσει ειδική αποζημίωση ύψους 23,48 ευρώ/τ.μ για το υπόλοιπο τμήμα της γης της (3.319 τ.μ), το οποίο θα καθίστατο εντελώς άχρηστο λόγω της απαγόρευσης δόμησης σε ζώνη είκοσι μέτρων εκατέρωθεν του άξονα του αγωγού φυσικού αερίου.

6. Με την υπ' αριθμ. 190/2003 απόφαση, το Πρωτοδικείο Καβάλας δέχθηκε εν μέρει την αγωγή του προσφεύγοντος, καθορίζοντας σε 14,67 ευρώ/ τ.μ. την αξία του τμήματος της γης του προσφεύγοντος που καλύπτεται από τη δουλειά έκτασης 1.616 τ.μ. Αφετέρου, απέρριψε ως αόριστο το αίτημα χορήγησης ειδικής αποζημίωσης για το υπόλοιπο τμήμα της γης.

7. Το 2004 και το 2006 αντίστοιχα, ο προσφεύγων και η ΔΕΠΑ άσκησαν έφεση κατά της προαναφερθείσας απόφασης.

8. Με την υπ' αριθμ. 791/2007 επικουρική απόφαση το Εφετείο Θράκης διέταξε πραγματογνωμοσύνη.

9. Με την υπ' αριθμ. 185/2010 τελεσίδικη απόφαση, το εν λόγω δικαστήριο απέρριψε την έφεση του προσφεύγοντος και της ΔΕΠΑ. Αφενός, επιβεβαίωσε την αξία της γης του προσφεύγοντος που καθόρισε το πρωτοδικείο και συνεπώς την πάγια αποζημίωση που του είχε καταβληθεί, αφού έλαβε υπόψη όλα τα στοιχεία που προσκόμισαν οι διάδικοι. Αφετέρου, έκρινε ότι ο προσφεύγων δεν δικαιούται ειδική αποζημίωση για το τμήμα της γης του που βρίσκεται πέραν της περιοχής που γεννά το δικαίωμα εφάπαξ αποζημίωσης, διότι, παρά τη διέλευση του αγωγού φυσικού αερίου, παρέμενε οικοδομήσιμο. Λαμβάνοντας υπόψη την πραγματογνωμοσύνη του εμπειρογνώμονα που ορίστηκε από αυτό και την τεχνική έκθεση του πραγματογνώμονα που ορίστηκε από τη ΔΕΠΑ, καθώς και τους τοπογραφικούς χάρτες που επισυνάπτονται σε αυτήν, το Εφετείο σημείωσε ότι δεν είχε διαπιστωθεί ότι, λόγω της διέλευσης του αγωγού φυσικού αερίου και της απαγόρευσης δόμησης σε μια ζώνη είκοσι μέτρων και στις δύο πλευρές της κεντρικής γραμμής του αγωγού,

ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Μοναδικός σειριακός αριθμός: s44ibDXMsRja-CZ0-mTDIlg

το δικαίωμα του προσφεύγοντος να χτίσει στη γη του είχε αποδυναμωθεί σε σημείο που να καταστεί αχρησιμοποίητη η περιουσία του. Πιο συγκεκριμένα, έκρινε ότι ο προσφεύγων μπορούσε να οικοδομήσει σε ορισμένα σημεία της γης του, τηρώντας τόσο τις νόμιμες αποστάσεις όσο και την απαγορευτική ζώνη των είκοσι μέτρων, α) γραφεία, καταστήματα ή αποθήκες σε δύο ορόφους κτιρίου 63 τ.μ σε δύο ορόφους, β) κτίριο κατοικιών 100 τ.μ, γ) κτίριο βιομηχανικής ή βιοτεχνικής χρήσης 503,25 τ.μ σε τρεις ορόφους, και, τέλος, δ) κτίριο 1.018,5 τ.μ σε δύο ορόφους για αγροτική χρήση.

10. Το 2011 ο προσφεύγων άσκησε αναίρεση.

11. Με την υπ' αριθμ. 298/2014 απόφαση, το ΣτΕ απέρριψε την αναίρεση με την αιτιολογία ότι το Εφετείο δεν είχε παραβλέψει τις σχετικές διατάξεις, συμπεριλαμβανομένου του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1. Σημείωσε, αφενός, ότι το Εφετείο, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι ο προσφεύγων δεν δικαιούταν ειδική αποζημίωση, είχε εξετάσει όλες τις δυνατότητες δόμησης στο οικόπεδο υπό το πρίσμα των ισχυουσών πολεοδομικών διατάξεων και, αφετέρου, ότι είχε επαρκώς αιτιολογήσει την απόφασή του ως προς το ποσό της πάγιας αποζημίωσης που οφείλεται για το τμήμα της γης του που καλύπτεται από την περιοχή δουλείας, προσδιορίζοντας την αξία της γης με βάση τα σχετικά συγκριτικά στοιχεία.

12. Με βάση το άρθρο 1 του πρωτοκόλλου αριθ.1, ο προσφεύγων καταγγέλλει, αφενός, το χλευαστικό, κατά την άποψή του, ποσό της πάγιας αποζημίωσης που του καταβλήθηκε για το τμήμα της γης του που καλύπτεται από τη ζώνη δουλείας, δηλαδή 6.733,10 ευρώ. Καταγγέλλει, αφετέρου, ότι τα εθνικά δικαστήρια αρνήθηκαν να του χορηγήσουν ειδική αποζημίωση για το υπόλοιπο τμήμα της γης του, το οποίο, αφού κατέστη μη οικοδομήσιμο στο σύνολό του, θα αποτελούσε αντικείμενο de facto απαλλοτρίωσης.

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

13. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι δεν αμφισβητείται ότι στην παρούσα υπόθεση υπήρξε παρέμβαση στο δικαίωμα ιδιοκτησίας του προσφεύγοντος. Η παρέμβαση αυτή προβλεπόταν από τον Ν. 1929/1991 όπως τροποποιήθηκε και επιδίωκε θεμιτό σκοπό κοινής ωφέλειας, δηλαδή την εγκατάσταση και διέλευση αγωγού φυσικού αερίου.

ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Μοναδικός σειριακός αριθμός: s44ibDXMsRja-CZ0-mTDIlg

14. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι στο βαθμό που ο προσφεύγων δεν στερήθηκε επίσημα την περιουσία του με απαλλοτρίωση, η επίμαχη κατάσταση εμπίπτει στην πρώτη πρόταση της πρώτης παραγράφου του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1, που ορίζει γενικά την αρχή του σεβασμού της ιδιοκτησίας. Πρέπει επομένως να ερευνηθεί εάν έχει διατηρηθεί μια δίκαιη ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος της κοινότητας και των επιταγών διασφάλισης των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου (βλ., μεταξύ άλλων αρχών, Νάστου κατά Ελλάδος (αρ. 2), αρ. 16163/02, § 31, 15 Ιουλίου 2005).

15. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, έχοντας επίγνωση του επικουρικού χαρακτήρα της αποστολής του, δεν μπορεί χωρίς βάσιμο λόγο να αναλάβει πρωτόδικα τον ρόλο του δικαστή των πραγματικών περιστατικών, εκτός εάν αυτό καταστεί αναπόφευκτο από τις περιστάσεις της υπόθεσης ενώπιόν του. Δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητά του να υποκαταστήσει τη δική του άποψη για τα γεγονότα με εκείνη των εθνικών δικαστηρίων, στα οποία εναπόκειται καταρχήν να σταθμίσουν τα δεδομένα που συλλέγουν. Αν και τα πορίσματα αυτών των δικαστηρίων δεν είναι δεσμευτικά για το Δικαστήριο, το τελευταίο κανονικά θα αποκλίνει από τις πραγματικές διαπιστώσεις του μόνο εάν έχει στην κατοχή του πειστικά στοιχεία για το σκοπό αυτό (Radomilja και άλλοι κατά Κροατίας [GC], αρ. 37685/10 και 22768/12, § 150, 150, 20 Μαρτίου). Ωστόσο, στην παρούσα υπόθεση το Δικαστήριο θεωρεί ότι τίποτα δεν του επιτρέπει να έρθει σε αντίθεση με τις πραγματικές διαπιστώσεις των εθνικών δικαστηρίων.

16. Όσον αφορά το πρώτο σκέλος της καταγγελίας, το Δικαστήριο θεωρεί ότι δεν εναπόκειται σε αυτό να υποκαταστήσει τα εθνικά δικαστήρια για να καθορίσουν τη ζημία που υπέστη ως αποτέλεσμα της επίμαχης περιοχής δουλείας. Σε κάθε περίπτωση, δεν υπάρχει καμία ένδειξη στη δικογραφία που να υποδηλώνει ότι τα εθνικά δικαστήρια ενήργησαν αυθαίρετα για τον καθορισμό του ποσού της αποζημίωσης. Έχοντας υπόψη το περιθώριο εκτίμησης που αφήνει το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αρ. 1 στις αρχές, το Δικαστήριο θεωρεί το τίμημα που έλαβε ο προσφεύγων ως εύλογα ανάλογο με τη ζημία που υπέστη ως αποτέλεσμα της περιοχής δουλείας (βλ. Βουδούκα και λοιποί κατά Ελλάδας (απ.), αρ. 58640/00, 16 Μαΐου 2002). Ως προς αυτό, το Δικαστήριο σημειώνει ότι τα εθνικά δικαστήρια

ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Μοναδικός σειριακός αριθμός: s44ibDXMsRja-CZ0-mTDIlg

έλαβαν δεόντως υπόψη όλα τα στοιχεία που τους είχαν υποβληθεί από τα μέρη για να καθορίσουν την αξία της γης, και αυτό σε τιμή υψηλότερη από αυτή που είχε καθορίσει η διοίκηση, και συνεπώς την πάγια αποζημίωση που οφείλεται για το τμήμα της γης που καλύπτεται από τη ζώνη δουλείας τεσσάρων μέτρων εκατέρωθεν του άξονα του αγωγού αερίου.

17. Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος της καταγγελίας, το Δικαστήριο σημειώνει εξ αρχής ότι η συνήθης χρήση της επίμαχης γης, η οποία φαίνεται να είναι γεωργική, δεν επηρεάστηκε σε καμία περίπτωση, από την παραδοχή του ίδιου του προσφεύγοντος, από το δικαίωμα διέλευσης του αγωγού φυσικού αερίου. Ωστόσο, ο ενδιαφερόμενος ισχυρίζεται ότι η γη του προοριζόταν κυρίως για κατασκευές, ιδίως βιομηχανικά ή βιοτεχνικά κτίρια χαμηλής όχλησης. Σύμφωνα με τον ίδιο, το οικόπεδό του, με ορθογώνιο σχήμα μήκους 140 μέτρων και πλάτους 35,25 μέτρων, θα είχε καταστεί μη οικοδομήσιμο στο σύνολό του λόγω της απαγόρευσης δόμησης σε έκταση είκοσι μέτρων εκατέρωθεν του άξονα του αγωγού φυσικού αερίου.

18. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η απαγόρευση δόμησης εντός ζώνης είκοσι μέτρων εκατέρωθεν του άξονα του αγωγού φυσικού αερίου, που προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία, συνιστά αναμφισβήτητο περιορισμό του δικαιώματος ιδιοκτησίας του αιτούντος. Ωστόσο, θεωρεί ότι η άρνηση των εθνικών δικαστηρίων να χορηγήσουν στον προσφεύγοντα ειδική αποζημίωση για το γεγονός αυτό δεν φαίνεται προδήλως δυσανάλογη προς τον θεμιτό σκοπό που επιδιώκει η εγκατάσταση του αγωγού φυσικού αερίου. Ως προς αυτό, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων δεν μπόρεσε να αποδείξει ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων ότι η επίμαχη δουλεία κατέστησε τη γη του μη οικοδομήσιμη στο σύνολό της. Σημειώνει ότι το Εφετείο είχε λάβει υπόψη τις διάφορες εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης για να καταλήξει σε διαφορετικό συμπέρασμα. Συγκεκριμένα, ανέφερε επακριβώς τα διάφορα κτίρια που μπορούσε να κατασκευάσει ο προσφεύγων σε άλλα μέρη της γης του, συμπεριλαμβανομένων κτιρίων που προορίζονται για βιομηχανική ή βιοτεχνική χρήση, ακόμη και μετά τη σύσταση της δουλείας (βλ. παρ. 9 ανωτέρω). Από την πλευρά του, ο προσφεύγων αρκείται στη διάψευση των διαπιστώσεων των εθνικών δικαστηρίων καθώς και της τεχνικής έκθεσης του πραγματογνώμονα που ορίστηκε από τη ΔΕΠΑ, στην οποία βασίστηκε κυρίως το Εφετείο. Ωστόσο, δεν εξηγεί γιατί

ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Μοναδικός σειριακός αριθμός: s44ibDXMsRja-CZ0-mTDIlg

δεν ήταν δυνατό να επωφεληθεί από τις διάφορες κατασκευαστικές επιλογές που εντόπισε το Εφετείο σχετικά με συγκεκριμένα κτίρια για βιομηχανική ή μικρής κλίμακας χρήση με χαμηλή όχληση. Όπως και να έχει, από τη δικογραφία δεν προκύπτει ότι το οικόπεδο κατέστη νόμιμα μη οικοδομήσιμο στο σύνολό του ως αποτέλεσμα της δουλείας ή ότι ο προσφεύγων είχε υποβάλει αίτηση για οικοδομική άδεια την οποία είχαν απορρίψει οι αρχές (βλ., *mutatis mutandis*, Cernea και λοιποί κατά Ρουμανίας (απ.), αρ. 10307/04, §44, 31 Μαΐου 2011).

19. Υπό το πρίσμα των ιδιαίτερων περιστάσεων της υπόθεσης, το Δικαστήριο θεωρεί ότι ο προσφεύγων δεν χρειάστηκε να φέρει δυσανάλογη και υπερβολική επιβάρυνση, καθώς οι εθνικές αρχές έχουν επιτύχει στην παρούσα υπόθεση τη δίκαιη ισορροπία που πρέπει να επικρατεί μεταξύ του δημοσίου συμφέροντος και του ιδιωτικού συμφέροντος.

20. Επομένως, η προσφυγή είναι προδήλως αβάσιμη και πρέπει να απορριφθεί σύμφωνα με το άρθρο 35 §§ 3 και 4 της Σύμβασης.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο, ομόφωνα,

Κηρύσσει την προσφυγή απαράδεκτη.

Συντάχθηκε στα γαλλικά και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε γραπτώς την 1^η Ιουνίου 2023.

Υπεγράφη

Olga Chernishova

Αναπληρώτρια Γραμματέας

Υπεγράφη

Yonko Grozev

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο γαλλικό έγγραφο.

Αφροδίτη Μαρίνα Ξύλινου

Πιστοποιημένη Μεταφράστρια Υπουργείου Εξωτερικών, Ελληνική Δημοκρατία

Αρ. μητρώου 098